

22.15x30.24	2	126	עמוד	לאשה	26/11/2012	34615547-5
השמים של סבא מאת גילה רונא - 28950						

נפקד. כלומר, דווקא הפרק המובן מאליו והבלתי נמנע, של סיום החיים, מאופיין אצלנו בתגובה חרדה ומהוססת - במקרה הטוב - ובהתייחסות מד־חיקה ומתעלמת, ברוב המקרים.

"ביום שלישי אחר לא הגיע סבא לקחת את בן מהגן. אמא באה מוקדם יותר ואמרה לבן שסבא לא מרגיש טוב כל כך... 'לסבא יש שפעת?' שאל בן. 'משהו כזה', אמרה אמא ושתקה..."

"לא פשוט לבני האדם בחברה המודרנית להתמודד עם המוות", אומרת גילה. "הנושא הזה אינו מדובר, אלא בסמלים, בהשאלות, ובעיקר - בחדרי חדרים. ילדים שואלים שאלות ולא נענים, מבוגרים נמנעים מהתמודדות, וכאשר הם פוגשים במשוכת החולי והמוות, הם עוברים אותה בלי לעצור ובוודאי בלי לתת תשובות - לעצמם או לילדיהם".

הספר (בהוצאת "דיאדה") מספר את סיפורו של בן - ילד בן שש שעוֹבֵר בר תהליך של פרידה מסבו האהוב. קסמו של הסיפור נובע מהדרך החכמה והרגישה שבה מסתייעת המחברת בנגיעה במוות, כדי להציף עוד נושאים הוריים מהותיים - כגון אמון ביכולתו של האדם להתמודד עם תכנים מור־כבים בחייו, תקשורת במשפחה ו"סודות" בבית:

"סבא של בן נשאר לישון בבית באותו לילה, וכן לא יכול היה להירדם. הוא חשב וחשב: 'מה הם לא מגלים לי? אולי עשיתי משהו רע? התנהגתי לא בסדר והם לא יודעים איך לומר לי? מזור, ההורים תמיד אומרים שאצלנו בבית אין סודות...'"

כמה קטנות על גילה רונאל: היא מנשות המקצוע המובילות בארץ בתחום ההיריון, הלידה וההורות הראשונית, היא זכתה לכינוי "האמא של הרולות", היא ממייסדות רשת "דיאדה" והמנהלת המקצועית שלה, והיא ממייסדי התנועות החברתיות "נשים קוראות ללדת" וארגון "המניפה".

מול הגישה, הרווחת אצלנו, שלפיה "אם לא פשוט לדבר על משהו - אז פשוט לא מדברים עליו", עיצבה גילה את דמותו של הסבא, הבוחר לומר לילד את האמת כפשוטה. רוצה לומר, שברוב מקביל לדמותו הקונקרטי, מתפקד הסבא כמורה לחיים של כל מי מאיתנו שמבקש להתמודד עם הקשיים הללו ולחולל שינוי בחייו:

"מה אתם יושבים ככה? שאלה אמא. היא פתחה את התריסים, ואז ראתה שעל העץ של בן תלויה דמעה.

'סיפרת לו אמרתי לך לא לספר לו. הוא עדיין לא יכול להבין', אמרה אמא לסבא והחלה לבכות. 'בן, אמר סבא, 'לא רק לי לא קל, ולא רק אתה רוצה שנישאר יחד ושלא אלך לשמים. גם אמא שלך, הבת שלי, רוצה שאני אשאר, שאני לא אמות, לפחות לא עכשיו. גם לה מאוד לא פשוט...'"

"סבא לא מנסה להתחמק מבן", מפרשת גילה. "הוא נענה לאתגר ומספר לו את האמת במילים פשוטות, בלי לקרוא למחלת הסרטן בשמות אחרים. סבא מבטא באוזני בן את הקושי שמבוגרים חווים, כאשר הם לא יודעים מה לומר לילד. בדרך זו בא לידי ביטוי קולם של המבוגרים והמצב המורכב בו הם נמצאים. סבא מציף את העובדה, שגם לא לספר זה לא פשוט וחושף טפח מעולם המבוגרים, שנקרעים בדילמות מול הילדים ובעצם מול עצמם".

דילמה מוכרת נוספת, שאליה מתייחס הספר, היא האם ילדים אמורים לבקר אצל החולים, או הנוטים למות, ולראות אותם בחוליים. רבים טוענים, כי לטובת הילדים אל להם לראות את האדם הקרוב במצב החדש, ונכון יותר בעבורם לזכור אותו כפי שהיה. בשונה מהם, מעודדת גילה את הנכד והסב להיפגש: "עשיתי זאת מתוך התפיסה", היא מסבירה, "שלא ייתכן שאנשים קרובים כל כך יורחקו זה מזה דווקא ברגעים כה משמעותיים לשניהם, וכי יש משמעות וחשיבות רבה לתהליכים של פרידות וסגירת מעגלים".

וכך הגענו אל השמים. כלומר, אל השאלה הנצחית אודות מה שקורה או לא קורה לנו לאחר הסוף הפיזי והנראה לעין, ובהקשר שלנו - אל איזה שמים ראוי שנכוון את מבטו של הילד, החווה פרידה.

"סבא של בן", אומרת גילה, "נותן לנכדו כלים ממשיים להתמודד עם לכתו. הוא מבדיל בין הגוף לבין הנשמה, ומסביר לילד שלכל אחר יש גוף - שזה מה שאנחנו רואים בעיניים ויכולים לגעת בידים, ויש נשמה - שזה מי שאנחנו באמת. הוא מגלה לילד שהרבה אנשים, והוא ביניהם, מאמינים שהנשמה לא מתה, והוא משתמש בדימוי, המוכר לכל ילד, כשהוא מסביר שהגוף שלו יפסיק לזוז ולנשום, אבל הנשמה, כמו ציפור, תעוף רחוק... אולי לשמים".

מזרכת "לאשה" חבירה כי החדור אינו חווה החלצה, והפונים אל המיטיקנים המרואיינים בו עושים זאת על דעתם בלבד

כשהנשמה תעוף לשמים

גילה רונאל כתבה ספר לילדים, על נושא שרוב ספרות הילדים נמנעת ממנו: מוות של מישהו קרוב, ואיך מתמודדים איתו

מאת בתיה חלמד | צילום: עדי אדר

אם נותר רק מקום מצומצם על מדף הספרים שלכם, מומלץ וחשוב וראוי להוסיף לשם את "השמים של סבא" של גילה רונאל. ולא רק בעבור הילדים, אלא כספר לכל המשפחה, שבכווח לדבר אל לבו ואל דעתו של כל מי שביום מן הימים ידרש להתמודד עם הפרידה והאובדן הכרוכים במוות - כלומר, אל כל אחד מאיתנו. ולמה זה כל כך חשוב? כי בשונה מהגישה הטבעית והמתבקשת אל המוות, המתקיימת במסורות המזרח למשל, מתקשה החברה המערבית שלנו להתמודד עם הוודאות היחידה בחיינו, ועל כן הופכת אותה למעין נוכח

